

KATALOG ZNANJA

1. IME PREDMETA

PREHRANA IN ZDRAVJE

2. SPLOŠNI CILJI PREDMETA

Splošni cilji predmeta so:

- poiskati in interpretirati strokovne informacije v slovenskem ali tujem jeziku;
- sporazumevati se z različnimi deležniki v delovnem procesu na strokoven in spoštljiv način;
- poiskati, vrednotiti in upravljati z informacijami, podatki in vsebinami v različnih digitalnih okoljih za doseganje ciljev povezanih z delom;
- varovati zdravje in upoštevati predpise o varnosti in zdravju pri delu;
- upoštevati načela trajnostnega razvoja;
- razviti sposobnosti za samostojno reševanje strokovnih problemov.

Specifično strokovno usmerjeni cilji so:

- zagotavljati kakovost in varnost izdelkov in storitev;
- nadzirati sledljivost ter načrtovati, voditi in analizirati ustrezno dokumentacijo;
- izobraževati in svetovati različnim ciljnim skupinam o zdravi, uravnoteženi, varni, varovalni ter alternativni prehrani;
- kritično vrednotiti trende sodobnega prehranjevanja in svetovati izboljšave;
- spremljati sodobne trende v prehrani;
- uporabljati nova spoznanja na področju prehranjevanja in zdravja pri svojem delu.

3. PREDMETNO SPECIFIČNE KOMPETENCE PREDMETA

Pri predmetu si študenti poleg generičnih pridobijo naslednje kompetence:

1. razlikovanje sestavin hrane;
2. vrednotenje skupin živil po različnih kriterijih;
3. razumevanje vloge prehranskih dopolnil za različne ciljne skupine;
4. ocenjevanje prehranske vrednosti hrane;
5. razumevanje fiziologije prehrane;
6. ocenjevanje stanja prehranjenosti;
7. načrtovanje prehrane različnih skupin zdrave populacije;
8. načrtovanje varovalne prehrane pred kroničnimi nenalezljivimi boleznimi (KNB);
9. promoviranje zdravega življenjskega sloga in prehranskih navad,
10. spremljanje in vrednotenje alternativnih načinov prehranjevanja.

4. OPERATIVNI CILJI

INFORMATIVNI CILJI	FORMATIVNI CILJI
1. Razlikovanje sestavin hrane	
Študent: <ul style="list-style-type: none"> • razloži vlogo osnovnih sestavin hrane (hranilne snovi, voda, druge sestavine); • razlikuje zgradbo posameznih sestavin hrane. 	Študent: <ul style="list-style-type: none"> • sprejema odločitve glede izbire živil v primeru različnih prehranskih potreb; • presodi primernost živila glede na njegovo sestavo.
2. Vrednotenje skupin živil po različnih kriterijih	
Študent: <ul style="list-style-type: none"> • razlikuje živila po prevladujočih hranilnih snoveh (beljakovinska, maščobna, ogljikovohidratna ...); • razloži pomembnost vključevanja vseh skupin živil v vsakodnevno prehrano; • razvršča živila po različnih kriterijih; • razloži vlogo funkcionalnih živil. 	Študent: <ul style="list-style-type: none"> • upošteva vlogo in pomen različnih skupin živil za uravnoteženo prehrano; • odgovorno izbira živila in načine uporabe; • utemelji izbiro živil, ki so v prehrani pogosta; • vključuje funkcionalna živila v vsakodnevno prehrano; • ozavešča potrošnike o pomenu funkcionalnih živil.
3. Razumevanje vloge prehranskih dopolnil za različne ciljne skupine	
Študent: <ul style="list-style-type: none"> • razvršča prehranska dopolnila glede na vlogo pri prebavi in presnovi; • utemelji in presodi vlogo posameznih prehranskih dopolnil za različne ciljne skupine; • razlikuje med prehranskimi dopolnili in zdravili; • razloži pravila označevanja, predstavljanja in oglaševanja prehranskih dopolnil. 	Študent: <ul style="list-style-type: none"> • na osnovi hranilnega in energijskega vrednotenja jedilnikov posameznika ali ciljne skupine s pomočjo digitalnih orodij presodi potrebo po nadomeščanju manjkajoče sestavine s prehranskimi dopolnili; • na osnovi poznavanja sestave živil poišče živila in jedi, ki lahko nadomestijo prehranska dopolnila; • informira potrošnika o pomenu in pravilih označevanja predstavljanja in oglaševanja prehranskih dopolnil.

4. Ocenjevanje prehranske vrednosti hrane	
<p>Študent:</p> <ul style="list-style-type: none"> • razlikuje parametre za vrednotenje prehranske vrednosti živil, jedi, obrokov; • oceni prehransko vrednost živil, jedi, obroka; • razloži pojme energijska in hranilna ter biološka vrednost živil, energijsko in hranilno gostoto hrane, itd.; • analizira značilnosti hranilnih snovi (beljakovine, maščobe, ogljikovi hidrati, mineralne snovi, vitamini, voda).	<p>Študent:</p> <ul style="list-style-type: none"> • izračuna vsebnost hranil po različnih metodah; • izračuna energijsko vrednost živil; • uporablja in pretvarja merske enote pri izračunavanju hranilne in energijske vrednosti živil, vrednoti hranilno in energijsko vrednost živil, jedi, obrokov ipd.
5. Razumevanje fiziologije prehrane	
<p>Študent:</p> <ul style="list-style-type: none"> • razčleni prebavni sistem glede na zgradbo in delovanje; • pojasni razlike med prebavo in presnovo, • razloži razgradnjo makromolekul hrane v telesu; • pojasni presnovo razgradnih produktov hrane; • razlikuje prebavo in presnovo ogljikovih hidratov, beljakovin in maščob ter vode in elektrolitov; • utemelji pomen prehranskih vlaknin pri prebavi in presnovi; • pojasni vpliv prisotnosti posameznih makro- in mikrohranil v presnovnih procesih; • oceni pomen termoregulacije; • razloži vlogo encimov in hormonov pri procesu prebave in presnove, pojasni pomen dobre prebave za zdravje človeka.	<p>Študent:</p> <ul style="list-style-type: none"> • analizira probleme povezane s prehrano, • izdeluje in razlaga enostavna dietna navodila; • uporablja medicinsko predpisana dietna navodila; • izbere nadomestno živilo za določene prehranske potrebe.

6. Ocenjevanje stanja prehranjenosti	
<p>Študent:</p> <ul style="list-style-type: none"> • oceni energijske in hranilne potrebe posameznika; • oceni pomen uravnavanja energijske bilance organizma, • razloži kazalce za oceno stanja prehranjenosti, • preučuje vzroke za neustrezno prehranjenost. 	<p>Študent:</p> <ul style="list-style-type: none"> • izračuna energijske in hranilne potrebe posameznika; • uporablja različne metode za oceno stanja prehranjenosti, • vrednoti energijsko in hranilno bilanco posameznika, • izračuna kazalce, ki kažejo na stanje prehranjenosti in jih zna ovrednotiti.
7. Načrtovanje prehrane različnih skupin zdrave populacije	
<p>Študent:</p> <ul style="list-style-type: none"> • razlikuje prehranske potrebe različnih skupin zdravega prebivalstva; • utemelji pomen vitaminov in mineralov v prehrani • utemelji izbiro živil in postopke priprave jedi za različne skupine zdrave populacije; • primerja in vrednoti različne prehranske navade. 	<p>Študent:</p> <ul style="list-style-type: none"> • poišče in interpretira prehranska priporočila; • upošteva načela uravnotežene prehrane; • izbira živila glede na hranilno sestavo surovin; • načrtuje prehrano različnih skupin zdrave populacije, • sestavlja varovalne jedilnike za ciljno skupino; • uporablja ustrezne računalniške programe za načrtovanje prehrane in vrednotenje načrtovanih obrokov, • v jedilnike vključuje sezonska, lokalna živila, živila z ugodnejšo sestavo (z manj aditivov in sestavin, ki ne sodijo v živilo) in proizvedena na zdravju in okolju prijaznejši način, • izračunava energijske in hranilne potrebe za posamezne ciljne skupine glede na delo, ki ga opravljajo in življenjski slog.
8. Promoviranje zdravega življenjskega sloga in prehranskih navad	
<p>Študent:</p> <ul style="list-style-type: none"> • prepozna novosti na področju prehranskih navad v različnih geografskih in socialnih okoljih; 	<p>Študent:</p> <ul style="list-style-type: none"> • promovira zdrav življenjski slog;

<ul style="list-style-type: none"> • presodi vpliv procesov globalizacije in lokalizacije na prehrano; • pojasni povezavo med trajnostnim razvojem in prehrano v smislu zdravega življenjskega sloga; • na primerih utemelji nova spoznanja za pripravo varne in uravnotežene prehrane za različne ciljne skupine. 	<ul style="list-style-type: none"> • kritično in s pomočjo pridobljenega znanja uvaja novosti na področju prehranskih navad; • analizira, kritično vrednoti in presodi možnost vključevanja sodobnih načinov prehranjevanja; • pripravlja izobraževanja za zaposlene in ozaveščanje potrošnika o zdravi prehrani, roku trajnosti posameznih skupin živil in možnostih ponovne uporabe že pripravljenih jedi.
<p>9. Načrtovanje varovalne prehrane pred kroničnimi nenalezljivimi boleznimi (KNB)</p>	
<p>Študent:</p> <ul style="list-style-type: none"> • prepozna najpogostejše KNB; • razloži dejavnike tveganja za nastanek KNB; • razloži pomen varovalne prehrane; • razloži vplive posameznih živil, jedi, postopkov priprave, prisotnosti aditivov in ritma prehrane na nastanek KNB; • opredeli mejne vrednosti za krvni sladkor, holesterol, trigliceride, železo, krvni tlak; • razloži pojem varovalne prehrane; • kritično primerja varovalno prehrano z »modnimi« dietami. 	<p>Študent:</p> <ul style="list-style-type: none"> • svetuje glede izbire primernih živil za ciljne skupine (vsebnost hranil, aditivov, soli, sladkorja ...); • svetuje primerne jedilnike za različne ciljne skupine; • načrtuje varovalne jedilnike z uporabo različnih pripomočkov: prehranski krožnik, piramida, tablice ipd.; • uporablja ustrezne računalniške programe za načrtovanje prehrane in vrednotenje načrtovanih obrokov KNB; • analizira prehrano posameznika ali skupine KNB in jo kritično ovrednoti; • izbere ustrezna živila, jedi in postopke priprave hrane za preprečevanje KNB; • načrtuje in pripravi strokovna izobraževanja za zaposlene v kuhinjah, upošteva prehranske in zdravstvene trende.
<p>10. Spremljanje in vrednotenje alternativnih načinov prehranjevanja</p>	
<p>Študent:</p> <ul style="list-style-type: none"> • poišče najnovejše in najpogostejše načine alternativne prehrane; 	<p>Študent:</p> <ul style="list-style-type: none"> • spremlja in vrednoti najpogostejše alternativne oblike prehrane;

<ul style="list-style-type: none"> • primerja načine alternativnega prehranjevanja z varovalno prehrano; • kritično ovrednoti različne načine alternativnega prehranjevanja.	<ul style="list-style-type: none"> • ozavešča potrošnike o prednostih in slabostih alternativne prehrane; • svetuje ustreznejše načine alternativne prehrane; • sestavlja individualne jedilnike z vključevanjem izhodišč najbolj pogostih alternativnih vrst prehrane; • kritično vrednoti trende sodobnega prehranjevanja in svetuje izboljšave.
---	---

5. OBVEZNOSTI ŠTUDENTOV IN POSEBNOSTI V IZVEDBI

Število kontaktnih ur: 60 (42 predavanj, 6 seminarskih vaj, 12 laboratorijskih vaj).

Število ur samostojnega dela študenta: 110 (študij literature, študij primerov reševanja praktičnih nalog, načrtovanje jedilnikov za različne ciljne skupine).